

Socialförsäkringsutskottets yttrande

1981/82: 2 y

över proposition 1981/82: 113 om program för regional utveckling och resurshållning såvitt avser förslag om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter och förslag till lag om nedsättning av socialavgifter, jämte motioner

Till arbetsmarknadsutskottet

Genom beslut den 30 mars 1982 har arbetsmarknadsutskottet berett socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1981/82: 113 om program för regional utveckling och resurshållning såvitt avser förslaget till lag om nedsättning av socialavgifter och förslaget till lag om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter. Vidare har utskottet beretts tillfälle yttra sig över motionerna 1981/82: 1575, 2057, 2129, 2289 yrkande 7, 2290, 2352 yrkandena 15–17 samt 2355 yrkande 7, vilka berör frågor i anslutning till de nämnda lagförslagen.

Inledningsvis vill utskottet erinra om att riksdagen (prop. 1980/81: 178, SfU 28, rskr 406) vid föregående riksmöte beslöt att nya regler för uttag av socialavgifter skulle införas fr. o. m. den 1 januari 1982. Ändringarna innebär enhetligare och enklare regler för beräkningen av arbetsgivaravgifter och hade bl. a. till syfte att uppnå administrativa förtjänster för myndigheter och för arbetsgivare och egenföretagare. Genom de nya reglerna skulle det också bli möjligt att införa ett effektivare debiterings- och uppbördssystem och en särskild utredning, socialavgiftsutredningen (S 1981: 04), tillsattes i maj 1981 för att göra en översyn av debiterings- och uppbördssystemet.

De sammanlagda arbetsgivaravgifterna för år 1982 uppgår till 33,055 % av ett för avgifterna gemensamt avgiftsunderlag, motsvarande i huvudsak utgiven bruttolön för anställda. Egenavgifterna uppgår till sammanlagt 31,65 % av avgiftsunderlaget.

Propositionens förslag i nu aktuell del innebär en sänkning av socialavgifterna i Gällivare, Jokkmokks, Kiruna och Pajala kommuner med tio procentenheter för alla arbetsgivare utom kommun, allmän försäkringskassa eller statlig myndighet med undantag av statens affärsdrivande verk. Motsvarande sänkning föreslås beträffande egenavgifterna. Förslaget grundar sig, med vissa avvikelser, på ett förslag av utredningen om vissa regionalpolitiska medel i betänkande Ds 1981: 21, Differentierade arbetsgivaravgifter som regionalpolitiskt medel.

Från utgångspunkten som regionalpolitiskt medel har förslaget fått ett övervägande positivt gensvar under remissbehandling. Däremot har viss kritik riktats mot förslaget utifrån administrativa synpunkter. Sålunda har några remissinstanser, bl. a. socialavgiftsutredningen, ansett att en diffe-

rentiering av arbetsgivaravgifter bör anstå till dess statsmakterna tar ställning till de frågor utredningen har att behandla.

Vid utformningen av propositionen har i syfte att administrativt förenkla avgiftsuttaget föreslagits att arbetsgivarens verksamhet i de ifrågavarande kommunerna skall utgöra basen för en differentiering av arbetsgivaravgifterna i stället för såsom utredningen föreslagit arbetstagarens mantals-skrivningsort. Arbetsgivaravgifterna föreslås sålunda nedsatta i den mån de avser arbete i den aktuella regionen. I fråga om egenavgifter knyts däremot avgiftsnedsättningen till egenföretagarens mantalsskrivningsort.

Motion 2289 av Gösta Bohman m. fl. innehåller förslag om nedsättning av socialavgifterna enligt samma metod som föreslagits i propositionen. Motionärerna vill emellertid utvidga rätten till nedsättning till att gälla betydligt fler kommuner i landet. Procentsatserna för nedsättning skall dessutom kunna varieras till 10, 5 eller 3 %, beroende på vilken kommun det är fråga om.

Olof Palme m. fl. föreslår i motion 2352 en alternativ metod för sänkning av avgiftsuttaget som fr. o. m. år 1983 avses tillämpad på företag inom gruv- och tillverkningsindustrin i Norrbotten. Förslaget innebär att en del av de faktiskt erlagda avgifterna återbärs i efterhand. Sålunda skall år 1983 återbäring ske med ett belopp som motsvarar den del av de inbetalda avgifterna för år 1982 som överstiger 60 % av de genomsnittliga årliga avgiftsinbetalningarna under åren 1979, 1980 och 1981. Motionärerna framhåller att med den av dem föreslagna metoden för avgiftsnedsättning riktas stödet i första hand till företag som upprätthåller eller ökar antalet anställda. Genom att återbäring endast utgår som andel av faktiskt inbetalade avgifter torde, anför motionärerna, också benägenheten öka för att i tid inbetala avgifterna under kvalifikationsåret. Systemets konstruktion medför också att framtida avgiftshöjningar slår igenom fullt ut först efter tre år, vilket medför en extra konkurrensfördel för Norrbottens tillverkningsindustri.

Utifrån de synpunkter utskottet främst har att beakta kan utskottet konstatera att båda de föreslagna systemen för avgiftsnedsättning innebär en administrativ merbelastning.

Något avgörande hinder mot att genomföra något av förslagen synes dock inte föreligga varför de administrativa nackdelarna måste vägas mot förslagens regionalpolitiska fördelar. Med hänsyn till att förslaget i motion 2352 har klara sysselsättningsbefrämjande fördelar framför förslagen i propositionen och i motion 2289 förordar utskottet att en avgiftsnedsättning utformas enligt de riktlinjer som föreslagits i motion 2352. Den slutliga formen för att administrera systemet kräver dock, såsom framhållits i motionen, vissa kompletterande undersökningar. Bl. a. bör närmare övervägas metoden för avgränsning av vilka företag som skall hänföras till gruv- och tillverkningsindustri. Vidare bör, med hänsyn till att ett företags arbetsgivaravgifter avseende verksamhet i Norrbotten kan ha redovisats

tillsammans med arbetsgivaravgifter för verksamhet i andra delar av landet, övervägas hur de avgifter som avser Norrbottensverksamheten kan särskiljas. Ett system för avgiftsnedsättning för nyetablerade företag måste också övervägas.

Med det av utskottet förordade systemet för avgiftsnedsättning tillgodoses även de synpunkter på en differentiering av arbetsgivaravgifter som förts fram i motion 2355 av Lars Werner.

Utskottets ställningstagande innebär ett avstyrkande av, förutom propositionen och motion 2289, även motionerna 1575, 2057, 2129 och 2290.

Stockholm den 27 april 1982

På socialförsäkringsutskottets vägnar

SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Maj Pehrsson (c), Helge Karlsson (s), Allan Åkerlind (m), Börje Nilsson (s), Gullan Lindblad (m), Lars-Åke Larsson (s), Arne Lindberg (c), Siri Häggmark (m), Arne Andersson i Gustafs (c), Ingegerd Elm (s), Ulla Johansson (s), Lars-Erik Lövdén (s), Kerstin Sandborg (fp) och Åke Svensson (c).

Avvikande meningar

Avvikande meningar har avgivits av dels center- och folkpartiledamöterna, dels de moderata ledamöterna.

1. Maj Pehrsson (c), Arne Lindberg (c), Arne Andersson i Gustafs (c), Kerstin Sandborg (fp) och Åke Svensson (c) anser att utskottets yttrande fr. o. m. den del på s. 2 som börjar med "Utifrån de" bort ha följande lydelse:

Utifrån de synpunkter utskottet främst har att beakta finner utskottet att propositionens förslag har utformats med hänsynstagande till att det skall vara så administrativt enkelt som möjligt att genomföra. Förslaget har i detta hänseende också klara fördelar framför förslaget i motion 2352. Motionsförslagets genomförande kräver administrativa överväganden vars resultat är svårbedömbara utifrån det begränsade underlag som riktlinjerna i motionen ger. Utskottet kan dock förutse svårigheter när det gäller att på ett rättvisande sätt avgränsa gruv- och tillverkningsindustrier från andra industrier, eftersom något tillfredsställande system för sådana avgränsningar inte finns f. n. Vidare uppkommer utrednings- och kontrollproblem i samband med särskiljande av arbetsgivaravgifter för verksamhet som ett bolag bedrivit i Norrbotten i de fall avgifterna redovisats för år 1979 och därefter tillsammans med avgifter för verksamhet i andra delar av landet. Det föreslagna systemet kan inte heller tillämpas på nya verksamheter eftersom basen för avgiftsnedsättningen hänför sig till förfluten tid.

Utskottet förordar att det system för avgiftsnedsättning som föreslagits i propositionen genomförs. Utskottet anser det därvid angeläget, att man gör en klar geografisk avgränsning av systemets användningsområde och undviker den spridning till ett flertal andra delar av landet som föreslagits i motion 2289. I annat fall är risken uppenbar för att nya krav på en avgiftsnedsättning – med varierande procentsatser – efter hand uppkommer. En allmänt utbredd tillämpning av ett system med avgiftsnedsättning skulle, menar utskottet, allvarligt försvåra administrationen av socialavgifterna.

Utskottet tillstyrker förslaget i motion 2290 om att en uppföljning och utvärdering av verkningarna av det nya systemet görs och att resultatet härav föreläggs riksdagen. I övrigt avstyrker utskottet bifall till de remitterade motionerna i vad de däri framförda kraven inte sammanfaller med propositionens förslag.

2. Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser att utskottets yttrande fr. o. m. den del som börjar på s. 2 med "Utifrån de" bort ha följande lydelse:

Utifrån de synpunkter utskottet främst har att beakta finner utskottet att propositionens förslag har utformats med hänsynstagande till att det skall vara så administrativt enkelt som möjligt att genomföra. Förslaget har i detta hänseende också klara fördelar framför förslaget i motion 2352. Motionsförslagets genomförande kräver administrativa överväganden vars resultat är svårbedömbara utifrån det begränsade underlag som riktlinjerna i motionen ger. Utskottet kan dock förutse svårigheter när det gäller att på ett rättvisande sätt avgränsa gruv- och tillverkningsindustrier från andra industrier, eftersom något tillfredsställande system för sådana avgränsningar inte finns f. n. Vidare uppkommer utrednings- och kontrollproblem i samband med särskiljande av arbetsgivaravgifter för verksamhet som ett bolag bedrivit i Norrbotten i de fall avgifterna redovisats för år 1979 och därefter tillsammans med avgifter för verksamhet i andra delar av landet. Det föreslagna systemet kan inte heller tillämpas på nya verksamheter eftersom basen för avgiftsnedsättningen hänför sig till förfluten tid.

Utskottet förordar att det system för avgiftsnedsättning som föreslagits i propositionen genomförs.

Utskottet anser emellertid att användningen av det föreslagna systemet med en avgiftsnedsättning är geografiskt alltför begränsad och att systemet bör tillämpas i den utsträckning som föreslagits i motion 2289, och utskottet tillstyrker att de i motionen framlagda lagförslagen genomförs.

Vidare tillstyrker utskottet förslaget i motion 2290 om att en uppföljning och utvärdering av verkningarna av det nya systemet görs och att resultatet härav föreläggs riksdagen. I övrigt avstyrker utskottet bifall till de remitterade motionerna i vad de däri framförda kraven inte sammanfaller med det förordade förslaget i motion 2289.